

МЦПД

Міжнародний
Центр
Перспективних
Досліджень

01001, Україна, м. Київ, вул. Бориса Грінченка, 4, офіс 3.
Тел. (044) 279-88-23 | office@icps.kiev.ua | www.icps.com.ua

Inside Ukraine

23 жовтня 2014 року
№34

Зміст

Державні рішення	1
Ризик диверсій і терактів напередодні виборів.....	1
Питання внутрішніх переселенців вирішили на законодавчому рівні	2
Економічна ситуація	4
Збереження негативної оцінки кредитних ризиків України.....	4
В Україні фіксується подальший відплив іноземних інвестицій	6
Переговори щодо газу продовжуються	7
Політична конкуренція	8
Війна за електорат «Партії регіонів»	8
Спроба дискредитації молодих демократичних партій	9
Боротьба «Батьківщини» за опозиційний статус	10

Державні рішення

Вибори у низці мажоритарних округів на Донбасі можуть бути зірвані проросійськими бойовиками. Такий розвиток подій гратиме на руку Кремлю, який продовжить спекулювати на ідеї, що російськомовне населення Сходу не отримало своїх представників у парламенті. Також можливі диверсії та терористичні акти у містах Донбасу, які знаходяться під контролем української влади, а також у обласних центрах Сходу та Півдня, щоб залякати виборців і знизити явку, яка у цих регіонах і так зазвичай нижча, ніж на Заході й у Центрі.

Верховна Рада нарешті прийняла закон про захист прав і свобод внутрішніх переселенців.

Вони отримують право на державну допомогу по безробіттю, безкоштовне житло протягом шести місяців, отримання медичного обслуговування та освіти за місцем фактичного проживання та спрощену процедуру реєстрації бізнесу. Подібні проблеми є актуальними для всіх громадян України. Їх можна було вирішити через скасування інституту державної реєстрації, яка існує ще з радянських часів, прив'язує громадян до одного місця і знижує їхню мобільність. Однак у зв'язку з необхідністю вирішити проблеми внутрішніх переселенців швидко парламент надав перевагу створення пільг для цієї групи людей, а не пішов шляхом реформування всієї системи.

Ризик диверсій і терактів напередодні виборів

Росія намагатиметься зірвати проведення демократичних парламентських виборів у районах Донбасу, які контролюються українською владою. Кремль зацікавлений у зменшенні кількості мажоритарних округів, у яких пройдуть вибори. Це дасть Росії можливість і далі говорити про неврахування позиції російськомовного населення Донбасу та продовжити спекулювати на тому, що вла-

Кремль зацікавлений у зриві виборів на Донбасі

да в Києві не представляє все населення України. Крім того, зменшення кількості депутатів ускладнить завдання Президента щодо формування парламентської більшості, оскільки саме мажоритарні депутати зіграють провідну роль у формуванні пропрезидентської фракції.

У новому парламенті проросійські сили матимуть мінімальне представництво, що не задовольняє Москву. Вперше за багато років у Верховну Раду ризикують не потрапити комуністи, малі шанси на отримання мандату і в колишніх

«регіоналів», які тривалий час були «п'ятою колоною» Кремля. Єдиним російським важелем впливу на парламент можуть стати окремі мажоритарники, представники «Сильної України» та «Опозиційного блоку», хоча шанси на подолання виборчого бар'єру в останнього — мізерні.

Парламентські вибори точно не відбудуться у дев'яти округах Донецької області та шести — Луганської. Враховуючи те, що Крим і Севастополь зазвичай делегують у Верховну Раду 12 своїх представників по мажоритарних округах, навіть при найоптимістичнішому сценарії майбутній парламент налічуватиме лише 423 народних депутати.

**Кремль
зацікавлений
у зриві виборів
на Донбасі**

Проведення виборів ще на чотирьох округах Донецької області викликає серйозне занепокоєння, тому що навіть без загострення ситуації в день виборів роботу можна буде організувати лише на кількох дільницях. Нагадаємо, що всього на Донбасі — 32 виборчих округи.

Існує висока ймовірність терористичних актів і залякування членів виборчих комісій у день виборів на території Донбасу, яка контролюється українською владою. У Краматорську, Слов'янську, Артемівську залишається значна кількість проросійськи налаштованих громадян, які активно підтримували сепаратистів і можуть бути використані російськими спецслужбами для зриву виборчого процесу.

Крім того, у найбільших містах Півдня та Сходу України неодноразово виявлялися диверсійні групи, діяльність яких спрямована на дестабілі-

зацію ситуації в Україні. За останні кілька тижнів СБУ посилила діяльність щодо нейтралізації подібних груп.

**СБУ посилила
боротьбу проти
російських
диверсійних груп**

Лише за останній тиждень було знешкоджено екстремістські групи в Одесі, Дніпропетровську, Запоріжжі та Харкові. Їхнім завданням була організація терористичних і диверсійних актів у день виборів. СБУ також довела причетність російських громадян до організації протесту бійців Нацгвардії 13 жовтня та масових заворушень біля Верховної Ради 14 жовтня цього року.

Ще одним доказом потенційного загострення ситуації на Донбасі у день виборів є спроби Росії координувати розрізнені групи бойовиків на території Луганської області. 21 жовтня 2014 року Микола Козіцин, Олексій Мозговий і лідер так званої ЛНР Ігор Плотницький зробили заяву про створення єдиного командного центру.

Слід нагадати, що за час умовного перемир'я лідери бойовиків Микола Козіцин і Павло Дрьомов оголосили про створення так званих Козацької та Стахановської народних республік, які не підпорядковуються ЛНР. Почастішали також сутички між бойовиками ЛНР і загонами Олексія Мозгового, які базуються в Алчевську. Подібна боротьба бойовиків на взаємознищення була в інтересах української влади, оскільки дозволяла в майбутньому по одному нейтралізувати ослаблені та погано координовані загони сепаратистів.

**Міжусобиці
бойовиків вигідні
українській владі**

Питання внутрішніх переселенців вирішили на законодавчому рівні

Наближення дня виборів дозволило прийняти закон «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», розгляд якого у Верховній Раді тривалий час відкладався. Закон передбачає додаткові механізми соціального захисту внутрішніх біженців з боку держави, які допоможуть цим особам адаптуватися на новому місці проживання.

**Парламент
створив
законодавче поле
для внутрішніх
переселенців**

Для отримання статусу внутрішнього переселенця жителям Донбасу та Криму потрібно звернутися до структурного підрозділу місцевої державної адміністрації з питань соціального захисту за місцем фактичного проживання. Відповідна довідка видається безкоштовно в день подання заяви та діє протягом шести місяців. Облік внутрішніх переселенців здійснюється через створення Єдиного державного реєстру внутрішньо переміщених осіб.

Відмітка про реєстрацію місця проживання внутрішньо переміщеної особи ставиться у довідці про взяття на облік цієї особи, а не в її паспорті. Це пов'язано з тим, що багато внутрішніх переселенців час від часу відвідують території, контрольовані проросійськими сепаратистами, і подібна відмітка у паспорті може стати підставою їх переслідування терористами.

Внутрішньо переміщені особи мають право на соціальні виплати (пенсії, виплати по безробіттю та у зв'язку з втратою працездатності) відповідно до законодавства України за місцем реєстрації фактичного проживання. Вони можуть змінити місце голосування без зміни виборчої адреси та реєструвати юридичні особи за спрощеною процедурою. Внутрішні переселенці забезпечуються можливістю безоплатного тимчасового проживання протягом шести місяців з моменту взяття на облік, цільового кредиту на будівництво житла (не більше облікової ставки НБУ), транспортування рухомого майна та сприяння у поверненні на попереднє місце проживання. Забезпечення цих можливостей здійснюється переважно місцевими державними адміністраціями й органами місцевого самоврядування. Заходи щодо забезпечення прийому, проїзду, розміщення та облаштування вимушених переселенців фінансуються державним бюджетом України та бюджетами відповідних органів місцевого самоврядування. З посиланням на норми міжнародного права закон також передбачає, що країна-агресор компенсує ці витрати, а також прямі витрати внутрішніх переселенців при вимушеній міграції.

Проблеми, з якими стикнулися внутрішні переселенці, стали концентрованою есенцією проблем, з якими стикаються пересічні украї-

їнці. Вони яскраво показали, яким застарілим є інститут прописки, який, хоча і у дещо видозміненій формі, існує ще з радянських часів. Відсутність державної реєстрації не дозволяє реалізувати виборче право, отримувати адміністративні послуги, медичне обслуговування, початкову та середню освіту за місцем фактичного проживання. Крім того, при реєстрації юридичних осіб громадяни мають робити це за місцем власної реєстрації, а не фактичного проживання, що значно ускладнює ведення бізнесу.

Таким чином, проблеми внутрішніх переселенців є питанням загальнодержавних реформ. Натомість парламент пішов коротшим шляхом, створивши низку виключень лише для внутрішньо переміщених осіб. Подібні винятки та привілеї збільшують корупційні ризики. Водночас втрачено сприятливий момент для скасування інституту прописки та географічних обмежень для ведення бізнесу.

З іншого боку, питання внутрішніх біженців потребувало термінового вирішення, у зв'язку з наближенням зими та поширення кризових явищ в українській економіці. Економічна криза призведе до збільшення рівня безробіття і зробить процес адаптації на новому місці проживання ще складнішим. Із зареєстрованих 420 тисяч внутрішніх переселенців у державні центри зайнятості звернулося 15 тисяч осіб, з яких лише 3 тисячі отримали допомогу у працевлаштуванні.

Проблеми переселенців уособлюють проблеми всіх українців

Парламент пішов шляхом виключень, а не реформ

Економічна ситуація

Міжнародні рейтингові агентства продовжують оцінювати кредитні ризики України як високі, а загальний стан економіки як переддефолтний. Незначне покращення суверенного рейтингу за національною шкалою по версії міжнародного агентства Standard&Poor's має технічний характер. Несприятливі поточні кредитні рейтинги негативно впливають на вартість кредитних ресурсів та ускладнюють залучення коштів на зовнішніх ринках як для України в цілому, так і для окремих компаній.

Відновлення інфраструктури Донбасу, зрос-

тання надходжень до бюджету та стабілізація курсу національної валюти потребують зростання надходжень іноземних інвестицій. Проте через війну на Сході та відсутність реформ іноземні інвестори не поспішають вкладати інвестиції в українську економіку.

Росія пом'якшила умови поставок газу до України, зменшивши розмір першого траншу оплати боргу й обсяг поставки блакитного палива у зимовий період. Втім, домовленостей щодо ціни на газ та обсягу закупівлі ще не досягнуто.

Збереження негативної оцінки кредитних ризиків України

Минулого тижня Україна несподівано поліпшила показники суверенного рейтингу за національною шкалою по версії міжнародного агентства кредитних рейтингів Standard&Poor's. Проте причиною перегляду рейтингу стали не позитивна економічна динаміка чи успіхи на шляху реформування економіки, а технічні

особливості рейтингування — впровадження нових принципів присвоєння відповідних рейтингів державам. У результаті агентство перерахувало суверенний кредитний рейтинг

Причина покращення рейтингу від S&P — технічні особливості рейтингування

України за національною шкалою в кращу сторону і підняло його з «uaBB+» до «uaBBB-». Згідно з шкалою оцінки S&P, рейтинг BBB означає, що платоспроможність емітента вважається задовільною. Слід розуміти, що дане рішення S&P ніяк не впливає на інші рейтинги країни. Довгостроковий рейтинг України в іноземній валюті за версією агентства продовжує знаходитися на рівні CCC (високі кредитні ризики). Зазначимо, що у липні S&P покращило прогноз по даному рейтингу з «негативного» до «стабільного». Агентство пояснило покращення прогнозу достатністю коштів від МВФ для покриття потреб України у фінансуванні в поточному році і позитивною оцінкою окремих дій уряду.

Міжнародне рейтингове агентство Moody's ще в квітні знизило довгостроковий рейтинг державних облігацій України з рівня Саа2 до рівня Саа3. На момент оприлюднення даний рейтинг вже включав високі внутрішньополітичні ризики в Україні, можливість дострокових парламентських виборів і високу ймовірність дестабілізації в східних України. При цьому прогноз рейтингу досі збережений на рівні «негативний». Це свідчить про можливість подальшого зниження рейтингу.

Наприкінці серпня 2014 року міжнародне рейтингове агентство Fitch знизило кредитний рейтинг України в національній валюті з В— до CCC та одночасно підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг в іноземній валюті на рівні CCC. Основні припущення Fitch при рейтингуванні України були наступні — Україна і далі буде отримувати кредити МВФ і підтримку від Євросоюзу, при цьому Україна уникне повномасштабного вторгнення.

Водночас експерти агентства відзначили, що ключовими факторами, які окремо або разом можуть поліпшити рейтинги є підвищення політичної стабільності, реалізація узгоджених з МВФ заходів економічної політики, поліпшення позиції зовнішньої ліквідності.

Зміни в кредитному рейтингу країни зазвичай призводять до перегляду корпоративних рейтингів окремих компаній. Відтак на початку вересня Fitch Ratings змінило рейтинги низки українських емітентів після пониження су-

веренного рейтингу країни. Наприклад, Fitch знизив національний довгостроковий рейтинг Kernel Holding з рівня «AA+ (ukr)» до «A (ukr)», прогноз «Стабільний», ВАТ Миронівський хлібопродукт — з «AA+ (ukr)» до «AA— (ukr)», прогноз «Стабільний», Metinvest BV — з рівня «AA+ (ukr)» до «BBB (ukr)», прогноз «Стабільний».

Суверенні кредитні рейтинги, а також оцінка України з позиції кредитних ризиків і загрози неплатоспроможності є особливо актуальними на сьогодні. На кредитний рейтинг орієнтуються інвестори та кредитори при прийнятті своїх рішень — чим вищим він є, тим більше довіри до позичальника і тим нижчою є ставка, під яку власник коштів готовий їх позичити.

Нагадаємо, що основні критерії, що враховуються при визначенні кредитного рейтингу країни — політичні й економічні ризики. Щодо України, то політичний фактор, а саме військовий конфлікт з Росією, залишається домінуючим та продовжує чинити сильний тиск на політичну та економічну стабільність України. Поточні кредитні рейтинги України вже враховують негативний вплив основних факторів. Однак існує ймовірність того, що Росія відновить активні військові дії та відбудеться ескалація конфлікту, що може призвести до перегляду рейтингів в сторону погіршення. Відсутність негативних змін щодо військових дій сама по собі не призведе до перегляду суверенного рейтингу України. Його покращення може відбутися тільки за умови стабілізації економічної ситуації, покращення ситуації з обслуговуванням держборгу та ефективною реалізацією структурних реформ у тісній співпраці з МВФ.

Поки ситуація виглядає не надто оптимістичною. На початку жовтня агентство Moody's оприлюднило доповідь, в якій стверджується, що наступного року загроза дефолту для України істотно посилиться. Російська Федерація в наступному році може зажадати негайного погашення боргу в 3 млрд. доларів, отриманих урядом Януковича-Азарова. Проте аналітики агентства називають цю угоду спірною та поки не переглянули рейтинг України.

Moody's ще в квітні знизило довгостроковий рейтинг державних облігацій України

Основні критерії при визначенні кредитного рейтингу країни — політичні й економічні ризики

В Україні фіксується подальший вплив іноземних інвестицій

Іноземні інвестиції повинні стати одним з основних джерел для відновлення інфраструктури Сходу країни, стабілізації курсу національної валюти та покращення економічного розвитку. Проте, незважаючи на високий попит на іноземні інвестиції з української сторони, з кожним місяцем обсяг іноземних інвестицій зменшується.

Обсяг іноземних інвестицій зменшується

Відповідно до даних платіжного балансу, за січень-серпень 2014 року дефіцит прямих іноземних інвестицій складав 594 млн. дол. США, тобто обсяг прямих інвестицій з України перевищив обсяг вкладених інвестицій в Україну. Аналогічний період минулого року був профіцитним — обсяг ввезених на територію України прямих іноземних інвестицій перевищив обсяг вивезених на 3 млрд. дол. США. Іноземні портфельні інвестиції також характеризуються негативною динамікою, протягом січня-серпня 2014 року дефіцит даного рахунку складав 365 млн. дол. США, тоді як за аналогічний період минулого року спостерігався профіцит у розмірі 1,9 млрд. дол. США.

Така негативна динаміка може призвести до того, що вперше за часів незалежності в Україні буде зафіксований дефіцит фінансового рахунку платіжного балансу, тобто сукупний вплив інвестицій на кінець року перевищить приплив. Наслідком цього буде подальше скорочення податкових надходжень до державного бюджету, зменшення валютних резервів та загальна стагнація розвитку економіки, який неможливий без інвестицій. Іншою проблемою буде значне обмеження ресурсів, які можуть бути спрямовані на відновлення інфраструктури Донбасу.

Існують різні причини такого впливу іноземних інвестицій, проте основними є війна на Сході та відсутність реформ. Також заступник голови Адміністрації Президента Дмитро Шимків визначає, що основною проблемою погіршення інвестиційного клімату є не війна на Сході, а проблема

Основні причини — війна на Сході та відсутність реформ

корупції, тому потрібно активізувати боротьбу у цьому напрямку. Керівництво країни декларує намагання вирішити проблеми скорочення іноземних інвестицій в Україні. Зокрема, нова стратегія реформ «Стратегія-2020», відповідно до прогнозів Адміністрації Президента, забезпечить чисті надходження прямих іноземних інвестицій в Україну в обсязі 40 млрд. доларів у 2015-2020 роках. Але, з огляду на економічну ситуацію, яка склалася на даний момент, ці прогнози виглядають надто оптимістичними.

З проблемами припливу інвестицій стикалися більшість західних сусідів України. Зокрема, на початку трансформації польської економіки іноземні інвестори надавали перевагу інвестиціям в Угорщину, Чехію та Словенію, де був привабливіший інвестиційний клімат. Проте після покращення законодавства, що регулювало інвестиційну та підприємницьку діяльність і проведення економічних реформ, дана ситуація кардинально змінилася і з кожним роком обсяг інвестицій в польську економіку збільшувався.

Україні теж потрібні рішучі дії щодо реформ в економічній сфері, зокрема щодо захисту прав підприємців і створення сприятливого інвестиційного клімату. Реформи повинні бути направлені на:

Реформи — запорука сприятливого інвестиційного клімату

- 1) Зменшення рівня корупції — найбільші зусилля повинні бути направлені на законодавче забезпечення системи спеціалізованих заходів профілактики корупції, а також збільшення покарання за корупційні дії.
- 2) Посилення ринкового регулювання економіки та проведення антикорупційної реформи — замість існуючої радянської системи регулювання економіки необхідним є впровадження системи регулювання економіки з новою структурою та принципами.
- 3) Податкова реформа має бути направлена на реалізацію наступних пріоритетів: 1) забезпечення всіх суб'єктів господарювання однаковими умовами оподаткування; 2)

зменшення податкового навантаження; 3) забезпечення ефективного податкового адміністрування та посилення відповідальності за ухилення від сплати податків.

4) Реформа судових та правових органів має бути направлена на забезпечення гарантій справедливого суду та виконання судових рішень, захист прав власності, боротьбу з рейдерством.

Переговори щодо газу продовжуються

Нещодавно Міністр енергетики РФ Новак заявив, що офіційна Москва погодилась скоротити розмір першого траншу погашення так званої газової заборгованості Києва з 2 до 1,45 млрд. дол. Крім того, міністр запропонував скорочення обсягу поставки блакитного палива взимку до України з 5 до 4 млрд. куб. м. За словами Олександра Новака, російські пропозиції до Єврокомісії були надіслані ще 3 жовтня. Далі Міністр енергетики Росії критично зауважив, що офіційний Київ ще не підтвердив готовність прийняти нові російські умови, натомість Єврокомісія схвалила ініціативи Кремля.

Заяви Кремля не відповідають реальній ситуації. Адже Україна за рахунок реверсу та поставок норвезького газу здатна покрити власний газовий дефіцит у зимовий період у розмірі 1,5-2 млрд. куб. м, в результаті чого газовий дефіцит може скоротитися з 5 млрд. куб. м. до 3 млрд. куб. м. Крім того, офіційний Київ не раз підкреслював, що сплачуватиме російський газовий борг лише після рішення Стокгольмського арбітражного суду.

Найбільш дискусійне питання — затвердження ціни газу на перехідний період — залишається невирішеним. Україна вважає, що ціну в 385 дол./тис. куб. м необхідно зафіксувати договором, Росія наполягає на знижці у 100 доларів від діючої контрактної ціни. Неузгодженим

залишається і характер оплати за газ — Москва вимагає передоплату, а Київ готовий платити по факту. Крім того, Росія не погоджується на те, щоб протокол про умови відновлення поставок газу в Україні підписувався на рівні господарюючих суб'єктів, тобто між «Нафтогазом» та «Газпромом». На думку російських переговорників, підписантами протоколу повинні бути міністри енергетичної галузі обох держав і Єврокомісар.

Поступки Російської Федерації у газовому питанні — це лише імітація готовності продовжувати газові переговори. Запропоновані російські знижки є результатом диверсифікації Україною поставок газу, натомість базові умови ціни та контракту залишилися без змін. Офіційна Москва погодилася на незначні поступки, щоб законсервувати енергетичні проблеми України та продовжувати тримати Європу в тривожному стані. Від початку газові переговори з російською стороною у тристоронньому форматі були приречені на провал. В умовах війни неможливо укласти вигідну комерційну угоду з державою-агресором.

Питання затвердження ціни газу на перехідний період залишається невирішеним

Запропоновані російські знижки є результатом диверсифікації Україною поставок газу

Політична конкуренція

Коротка парламентська кампанія продемонструвала, наскільки поглиблюється розрив між рівнем розвитку громадянського суспільства та політичної еліти в Україні. Громадські активісти активно аналізували передвиборчі обіцянки партій, тоді як керівництво більшості з них підійшло до їх написання надзвичайно формально: з великою кількістю популізму, відсутністю конкретики та презентації бачення необхідних змін у країні.

Порівняно з попередніми виборами, покращилася якість списків, оскільки більшість партій намагалася включити у них громадських активістів і учасників АТО. Крім того, у зв'язку зі швидкоплинністю кампанії не було часу продати місця у прохідній частині списку. Водночас, ключові олігархічні групи Ігоря Коломойського та Сергія Льовочкіна встигли делегувати своїх представників у різні партійні проекти, а також у мажоритарні округи. Хоча обидва олігархи і воюють між собою, вони підтримують політику Петра Порошенка, а їхні депутати допоможуть у формуванні пропрезидентської більшості.

Потужні інформаційні кампанії між двома олігархами за рахунок власних медіа активів перетворилися у взаємне поливання брудом і дискредитувало як більшість політичних партій, так

і власне ці телеканали. В кінцевому рахунку це може призвести до зниження явки на виборах, що є негативною тенденцією в умовах агресивної політики Росії щодо України. За даними опитувань, лише 55% виборців точно прийдуть на вибори. І ще менший відсоток виборців визначився за кого голосуватиме.

Очевидним фаворитом є «Блок Петра Порошенка» з підтримкою від 25% до 35%. За друге місце борються «Народний фронт» Арсенія Яценюка та Радикальна партія Олега Ляшка з підтримкою у 10-12%. Конкуренцію їм складуть «Самопоміч» Андрія Садового, швидке зростання рейтингу якої призвело до потужної медіа кампанії проти політика, а також «Батьківщина», яка, незважаючи на заяви Юлії Тимошенко про об'єднання з демократичними силами у наступному парламенті, є найвірогіднішим претендентом на роль опозиції. Кілька партій знаходяться на межі прохідного бар'єру: «Громадянська позиція» Анатолія Гриценка, «Сильна Україна» Сергія Тігіпка та «Опозиційний блок», який складається з колишніх регіоналів. За останні тижні посилюється боротьба «Сильної України» та «Опозиційного блоку» за спадщину Партії регіонів і нішу представника електорату Південного Сходу.

Війна за електорат «Партії регіонів»

На Півдні та Сході залишається значна кількість виборців, які не готові голосувати за партію демократичного табору. Розчаровані у зраді Партії регіонів, більшість з них просто проігнорують вибори,

Більшість колишніх виборців Партії регіонів проігнорують вибори

тоді як за решту іде боротьба між «Сильною Україною», «Опозиційним блоком» і Комуністичною партією. Остання, після анексії Криму, де концентрувалася основна частина її виборців, втратила шанси потрапити в парламент. А от боротьба «Сильної України» та «Опозиційного блоку» за останні тижні набрала обертів.

Колишні представники Партії регіонів не залишають надії потрапити у Раду у складі «Опозиційного блоку». Політики зі списку партії критикують дії влади, намагаються показати себе жертвами переслідування і піднімають дражливі для суспільства теми. Наприклад, вони засуджують знесення пам'ятників радянським вождям, виставляють себе жертвами народної «люстрації» тощо. Доходить до того, що навіть президент Росії Володимир Путін у своїй промові наголошує на важливості потрапляння у парламент партій, які представляють Південний Схід, явно натякаючи на «Опозиційний блок».

Водночас саме за тиждень до виборів в інтернет ЗМІ розпочала циркулювати інформація про можливий виступ Віктора Януковича по телебаченню та його заклик підтримати «Опозиційний блок» як єдиного представника російськомовних українців на сьогодні. Це можна трактувати як елемент інформаційної кампанії проти «Опозиційного блоку», оскільки прив'язка до імені колишнього Президента України б'є по і так низьких шансах цієї партії потрапити у парламент. Справа у тому, що підтримка Януковича — критично низька серед всіх українців. Більшість вважає його диктатором, а проросійська меншість — зрадником.

Негативний рейтинг Януковича використовують проти «Опозиційного блоку»

«Сильна Україна» має вищий рейтинг, ніж «Опозиційний блок». Риторика цієї політичної сили фокусується на питаннях економіки та мирного врегулювання на Сході. Партія складається з представників великого капіталу, які не були наближені до оточення Януковича, але активно працювали з Партією регіонів, щоб захистити свої активи. Ця партія намагається отримати підтримку колишнього виборця Партії регіонів, який, з одного боку, не може підтримати демократичні сили «Майдану», а з іншого — не підтримує дії Росії і противників української незалежності.

Конкуренти у боротьбі за південно-східний електорат критикують Сергія Тігіпка за опортунізм і здатність співпрацювати з будь-якою владою. З середини жовтня в областях Півдня та Сходу масово розповсюджуються агітаційні матеріали, направлені проти Тігіпка та його партії.

Спроби дискредитації «Сильної України» на Сході

Водночас для підвищення здатності України протистояти Росії важливо, щоб у наступному парламенті була принаймні одна політична сила, яка орієнтується виключно на російськомовний Схід. Це дозволить каналізувати політичні настрої населення, яке не підтримує демократичні партії, і не дасть Росії підґрунтя для спекуляцій, що в парламенті не представлені інтереси російськомовних українців.

Спроба дискредитації молодих демократичних партій

На цих парламентських виборах потрапити до Верховної Ради можуть нові політичні сили, які у своїх списках мають мінімум колишніх народних депутатів. Це «Самопоміч» і «Громадянська позиція». В першій взагалі немає колишніх обранців, у останньої їх не більше п'яти. Хоч вони і мають схожого виборця, взаємної боротьби між ними не відчувається. Водночас іншим учасникам кампанії поява нових гравців у парламенті не вигідна. «Самопоміч» і «Грома-

Поява нових гравців у парламенті не вигідна основним партіям

дянська позиція» заходять на електоральне поле «Блоку Петра Порошенка», «Народного Фронту» та «Батьківщини» і особливо зосереджуються на питаннях реформування держави.

«Громадянська позиція» до останньої фази виборчого процесу мала рейтинг вищий, ніж «Самопоміч». За різними соціопитуваннями, він досягав 9-8%, а зараз знизився до прохідного бар'єру. Одна з причин такого явища — достатньо сильна кампанія проти лідера партії Анатолія Гриценка. Ще 21 травня 2014 року Генеральна Прокуратура відкрила проти нього справу, під-

озрюючи у розкраданні військового майна. Ця тема почала активно розкручуватися в рейтингових ЗМІ тільки у вересні-жовтні. Така атака на передових телеканалах привела до зменшення рейтингу партії, очолюваної Анатолієм Гриценком. Через максимальну прив'язку до лідера партія безпосередньо залежить від його рейтингу. Це помилка, яка може коштувати потрапляння у Верховну Раду.

Прив'язка рейтингу партії до імені лідера зіграє проти «Громадянської позиції»

Схожий прийом було використано і проти партії «Самопоміч». На сьогодні вона має рейтинг від 7% до 9%, який постійно зростає. Технологія на зменшення довіри до цієї політичної сили була спрямована на дискредитацію її лідера — Андрія Садового. Були підняті його вислов-

лювання з 2009 року, щодо лояльного ставлення до Віктора Януковича, в мережі з'явилося відео з дня народження президента-утікача, де був присутній мер Львова. А Остап Дроздов, відомий у Львові журналіст, почав звинувачувати Андрія Садового у експлуатації іміджу Львова у власних політичних амбіціях. Але, на відміну від «Громадянської позиції», партія «Самопоміч» не пов'язується з тотальним впливом Андрія Садового. В партії велика кількість самодостатніх громадських діячів, а сам мер Львова поставив себе непрохідним 50-им номером у списку. Такий стан і дії достатньо ефективно нівелюють спроби вда- рити по партії через дискредитацію Андрія Садового, що дозволяє і далі набирати оберти у виборчому процесі.

Велика кількість нових облич у «Самопомічі» захищає її від критики

Боротьба «Батьківщини» за опозиційний статус

Особистий антагонізм по лінії «Петро Порошенко-Юлія Тимошенко» не дозволить «Батьківщині» приєднатися до пропрезидентської більшості, хоча сама лідерка партії і говорить про співпрацю з іншими демократичними партіями у наступному парламенті. Враховуючи досвід цієї партії, вона може стати головною опозицією у наступному парламенті. «Сильна Україна» та «Опозиційний блок» хоч і намагаються позиціонувати себе конструктивною опозицією, проте складаються з представників великого бізнесу та дискредитованих чиновників, а тому некомфортно почуватимуться в опозиції до влади. Хоча офіційно вони навряд чи приєднаються до пропрезидентських сил, але по стратегічних голосуваннях Петро Порошенко матиме важелі впливу на поведінку цих партій.

«Батьківщина» як головна опозиція у наступному парламенті

У ніші демократичної опозиції компанію «Батьківщині» може скласти «Громадянська позиція» Анатолія Гриценка. Хоча раніше він не критикував Президента, боротьба проти «Громадянської позиції», яка за останні тижні розгорнулася і в мас медіа Ігоря Коломойського, і у

правоохоронних органах, штовхатиме Анатолія Гриценка в опозиційну нішу. Крім того, у нього вже є досвід співпраці з «Батьківщиною».

Останній тиждень передвиборчої кампанії ознаменувався кількома гострими заявами представників «Батьківщини» проти нинішньої влади.

Основний удар було зроблено головою тимчасової парламентської комісії з розслідування Іловайської трагедії Андрієм Сенченком. Давній соратник Юлії Тимошенко і народний депутат від «Батьківщини» заявив, що головною причиною оточення українських військ під Іловайськом стали неадекватні дії міністра оборони Валерія Гелетея та начальника Генштабу Віктора Муженка. Політик на цьому не зупинився і заявив, що глибинною причиною трагедії є поведінка Президента, а саме те, що не було запроваджено воєнний стан і не створено ставку Верховного головнокомандувача. Дивним чином ці пункти співпадають з передвиборчими тезами «Батьківщини». Водночас виникає питання, чи могла парламентська комісія прийти до таких узагальнених висновків, шукаючи винних в конкретній трагедії в Іловайську. Більш того, насторожує час, вибраний для оприлюд-

нення результатів, а також той факт, що вперше дані були опубліковані на сайті «Батьківщини».

Використання посади на користь партії, яку представляєш, є проявом політичної корупції. Навіть якщо це посада не у виконавчій владі, а у парламенті.

Використання посади на користь партії — прояв політичної корупції

Ще один удар по Петру Порошенку було нанесено самою Юлією Тимошенко. Лідерка «Батьківщина» публічно критикує Президента за те, що його кондитерська фабрика в Росії продовжує роботу навіть в умовах зовнішньої агресії Кремля проти України.

На фоні цих двох заяв розпочалася війна рейтингів, деякі з яких стверджують, що «Батьківщина» не потрапляє у парламент. Водночас більшість соціологічних компаній погоджуються, що «Батьківщина» може розраховувати принаймні на 6-8 відсотків виборців.

Незважаючи на активну присутність Юлії Тимошенко у ЗМІ та її часті поїздки у регіони, рейтинг партії за два місяці не зріс. Вихід з «Батьківщини» Арсенія Яценюка, Олександра Турчинова, Арсена Авакова все-таки значно вдарив по позиціях партії. Цей удар лише певною мірою був компенсований активним залученням молодих представників «Батьківщини», які стали яскравою ілюстрацією тези про кардинальне оновлення партії. Однак, той факт, що Юлія Тимошенко має значний антирейтинг у суспільстві і не була готова повністю перекласти проведення агітації на молодих членів команди, не дозволив їй сповна скористатися цим потужним ресурсом.

Юлія Тимошенко була не готова повністю віддати агітацію молодій команді

Метою публікації є надання об'єктивної інформації про поточні політичні події в Україні та поглибленого аналізу головних тенденцій внутрішньополітичного життя в державі. Подібний аналіз допоможе розставити пріоритети у справі проведення реформ у різних сферах державної політики та оцінити якість державних рішень з точки зору їх впливу та послідовності. Окрема увага приділяється оцінці політичної конкуренції в Україні та здатності ключових політичних гравців реагувати на виклики часу.

*@2014 Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД)
У разі цитування обов'язкове посилання на МЦПД*

Автор ідеї: Віра Нанівська

Відповідальний за проект: Ярослав Ковальчук

Відповідальні за розділи:

«Державні рішення» — Ярослав Ковальчук

«Економічна ситуація» — Василь Поворозник

«Політична конкуренція» — Ярослав Ковальчук

Колектив експертів МЦПД:

Віра Нанівська, Ярослав Ковальчук, Василь Поворозник, Ангела Бочі, Анатолій Октисюк, Олена Захарова, Володимир Притула, Василь Філіпчук, Валентин Красноп'яров.